

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
czimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:

1871 egész évre:

Egyleti tagoknak 2 fr. —

Nem tagoknak 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

M.-Vásárhelyi vándorgyűlés és tárlat.

VI.

(Vége.)

A táblázat kimutatása szerint, a traminer, ruländer vagy barát, és olasz (welsch) rizling, mintegy 80 hold új ültetvényt foglalnak el. Mindenik classicus szőlőfaj; termékeny, nem válogatos a talajban, s a rizlinggel együtt vetekedve, egyes telepeink borait messze túl haladják ár, tekintetében. A traminer már most teljes megérése felé közeledik; a más két faj még elébb jár; (okt. elején.)

Szept. 15-én a földmivelési miniszter ur jelenlétében tartott bor-izelés alkalmával, 1867-ben termett borok közt egy egész szép hosszú üvegsor felett a traminer vívott elsőséget.

Ezen fajok meghonosításával tehát a legjobb úton vagyunk, tekintve kissé mostohább égaljal bíró vidékeinket; kár, hogy nem fektetünk nagyobb súlyt elszaporításukra, a később érő fajok felett.

Az újabb borászati vívmányok, s mind a csemege, mind a borfajok elszaporodása után nemesak a climának, nem csak a talajnak, hanem saját szakjártalanságának tulajdonítsa a termelő, ha csak ritkán terem élvezhető, értékesíthető bora.

Valóban nem afféle ámitó humbug: mint a nines többé kopasz fej-féle hirdetések, hanem a tapasztalásra, s borászati ismeretekre alapított meggyőződés, hogy a hol a szőlőnövény tenyészése lehetséges, ott kielégítő sőt értékes bort lehet előállítani, csak ne resteljünk magunk vénebb emberek is tanulni, s szolgáltatassunk minden módot azoknak, a kik akar-
nak tanulni.

Átmegegyek a bakatorra, és kadarkára, melyek közül az egyik 7. a másik 10 hold új plantatiót mutat fel. Ezeknél a kérdés, ha jó úton járunk-e? sokkal komolyabbá válik. Sajnálattal, és aggodás foghat el bárkit, ezen eltévedt irány szemlélésére, a melyet ezen szőlőfajokat illetőleg sok helyen követnek. Az igaz, hogy költőink az érmelléki bakatorról eddig is sok szép verset irtak, de a gazdaság, s szőlőmivélés nem poézis, s a gazdának nem, kivált a mostani időben nagyon is elszaporodott mindenféle poéták, hanem a bölcs számitással járó tapasztalás után kell indulni.

Lám a nagy Magyarországon is bár több helyen, több név alatt termelik: csak az Érmelléki bakatornak van neve és értéke, és hogy akkor a mikor tulajdon hazájában a legkényesebb és hálátlanabb fajok egyike; mikor a küküllői legjobb hegyekben termett bakatornak is hátra kellett húzodni az érmelléki előtt; mikor hazánk egyik legintelligensebb fáradhatatlan termelője b. Kemény István bakator tábláit kiküszöbölni készül, akkor Belső-Szolnokban vagy Tordamegye felső kerületében, sőt tán egész Erdélyben is bakatorrt természeteni a legnagyobb tévedés! Hagyjuk mi is, mint hagyják Magyarország termelői a bakatorrt saját hazájának! saját fajtaink közül pedig ott a hol legkedvezőbb az égalj, miveljük első sorban a s o m o t, s kevésbé kedvező helyeken a l e á n y k a szőlőt, melynek gazdasági fontosságát kezdjük magunk is jobban ismerni, míg Királyhágón tuli üggyársaink kifogyhatatlanok magasztalásában.

A k a d a r k á v a l még csehebbül állunk. Alig pár hét előtt alkalmam volt a budai, és komáromi hegye-

ken gyönyörködni benne. Tarka madár színe volt biz annak! míg az oportó, nagy burgundi, carbenet, és pineau noir teljesen ért gerezdekkel kedveskedtek. Természetesen ezt a különbséget csak is intelligens szőlőszeknél láthatjuk; a sváb is kezdi csóválni a fejét, s nem mondja többé, hogy: bizony boldogok ezek az urak, a kiknek még a szőlője is hamarabb megéri, mint a szegény emberé! s el-el csemeget, a mit lehet az édesebb fajok vesszejéből, sőt sok nyiltan is kimondja, hogy nem csak a kadarka idvezit, s talán jó lenne, ha nekie is lenne olyan gyakrabban megéri szőlője, mely mindenestre jobb bort adjon az éretlennél. Mikor a budai hegyeken máskor szeptember végén derekas szüret folyt, néhány év óta kezdik továbbra halasztani: mit mondjon majd az erdélyi tenyésztő, ha kadarkájával legtöbbször rókát fogott; bizonyosan a gazd. egyület fogja szidni, vagy azokat, a kik nem adtak neki jó tanácsot, mikor csak saját esztől kérte azt.

Nem tartom magamat illetékesnek; időelőtti is volna véleményt mondani a Paget ur és társai: közepeső gr. Teleki Domokos, gr. Teleki Sámuel, gr. Mikó Imre, Zeyk József satb. által behozott franciaországi szőlőfajokról, melyeket Paget ur a helyszínén hosszabb mulatása, beható tanulmány, buvárkodás és Franciaország legjelesebb szőlőseivel folytatott eszmecsere után kísérlet végett behozott. Ezen szőlőfajokból nagyobb, de kisebb birtokosoknál is, kik teljes megnyugvással indulnak Paget ur termékenyítő nyomdokai után, 26 hold új plantatio létezik Erdélyben. Van okom hinni, hogy ezen kísérletek jó eredményre fognak vezetni.

Még csak azon rovatról kell okvetlen szólanom, mely a muskotál, vagy zamatos szőlők új ültetvényeiben tekintélyes 45—48 hold számot mutat fel; örvendetes sőt vérmes reményeket kilátásba helyező számokat, ha a valóság nagy mértékben le nem hűtené vérünket.

A szőlőfajoknál mindenki tudja, két osztály van: bor és csemege szőlő; azt is tudjuk, hogy a borszőlő, ha nincs más, csemegeének is jó; de azon elméletet, hogy a csemege-szőlő bornak is jó legyen: tudtomra nálunk kezdették először a gyakorlatba s az új plántatiókra is átvinni.

A zamatos válfajok közt szintén vannak bornak valók. De a mely zamatos válfajokkal, mint borszőlőkkel kezdtük hegyeinket kisebb-nagyobb párczelákban beültetni, azok jó csemege-szőlők, s mint gyümölcs, ha vasúti közlekedésünk lesz, s jó piacok-

ra tehetünk szert, kifizethetik magokat, hanem, mint borszőlőnek, nézetem szerint, egyiknek sincs jövője; — értem a croquant és az alexándriai muskotált, az egyik husos, s késsel lehet szelni, mint a kenyeret, tehát hiányzik benne a bor főeleme; a másiknak durva héja foglalja el bogyója legnagyobb részét, tulságos; és kivált bornál nem kedves zamattal; mindenik későnérő s főleg az alexándriai, mint az a regebeli madár, mely hét évben csak egyszer tojik, ritka évben éri el érésének tőkélyét, míg más felől boráról alig tudjuk meghatározni, ha bor-é vagy orvosság-é, vagy egyik sem? Bizonyára, ha a francziák, a kiktől Europa más országai, s így magunk is nyertük ezen különben becses fajokat, mint borfajokat használni érdemesnek itélték volna, nyoma lenne annak a francia borkereskedésben, s világhírű borászaik nagy becsü munkáiban. A dolog éppen ellenkezőleg áll. Az ugyan gyakran megtörténik, hogy a tanítvány bölcsébbé válik mesterénél, de hogy ezen fölfedezéssel mestereinken túl tettünk volna: legyen szabad továbbra is kételkednem.

És ennyiben a kitűzött kérdés első ágára be is fejezhetem egyszerű észrevételeimet, a t. gyűlés bölcs belátására bizván, ha ezen bevezetés alapján tüzetes tárgyalás alá veendi-é, s véglegesen kíván határozni a kérdés érdemében, vagy pedig nem tekintvén azt döntő határozatok hozatalára teljesen érettnek: a borvidékekből kiválogatott szakértő egyénekre fogja bízni, hogy beszerzendő újabb adatok, időközben teendő tanulmányok alapján, egy kimerítő, és alaposan indokolt véleményt nyújtson be egyik következő évi vándorgyűlésnek: vajon a fönnebbieken ismertetett fajok közül, melyek illenek leginkább, különböző borvidékek égaljához, talajához viszonyaihoz mérve; és minő fajok mivélését kell éppen ez okok miatt félben hagynunk?

B)

A mi a kérdés második ágát illeti, t. i. kell-é szőlőmivélési rendszerünkön változtatni, vagy csak a meglévőt okszerűbben kezelni? a t. gyűlés türelmét tiszteletben tartva, csak röviden taglalom.

Azt mondom:

1-ör. Hogy a szőlőnövény bizonyos tekintetben olyan, mint az ember. A szőlő is, mint az ember féktelenségre hajló, s tulságos terjeszkedési vágyakat táplál; ezeket törvények által kell kellő korlátok közé szorítani, hogy mivélődési céljának megfeleljen. Ezen törvények különböző módzataiból származnak a szőlőmivélési rendszerek. Ha saját jó kedvére bocsátjuk: kacsaival, végtelenre nyuló indáival kö-

rülfonja, behálózza, mint egy tömkeleggel kezét-lábát gazdájának, s még a felett izetlen, és fanyar gyümölcsöt terem. A szőlőnek is, mint az embernek ész- és okszerű művelésre, korlátokra van szüksége, hogy szabadságának kimért határait át ne lépje, a törvény szolgájából zsarnokká ne legyen, s természet-szerű céljának megfelelően.

2) A gazdasági céloknak megfelelő korlátozás módjaira nézve, a hány ház annyi szokás, annyi felfogás, s ugyan annyi rendszer létezik, a melyek közül mindenki a magáét dicséri, a magáét tartja egyedül okszerűnek. Bizonyos adott körülmények közt mindenik jó, míg más körülmények közt káros lehet. Abszolút jó csak elméletben, a gyakorlatban nem létezik; igaz ez a szőlőművelés rendszerére nézve is. A ki például a Guyot-féle rendszer elméletét és kivitelét tanulmányozza, teljesen legyőzötve érzendi magát érvei által, s rábeszéli önmagát, hogy a szőlőművelésben egyedül ez az idvesség útja. Így tud minden rendszer magának követőket toborzani. Csakhogy utoljára a pozitív élet, s a létező körülmények szabják meg: melyik rendszer mellett kell maradni? pl. Francia, Német, vagy Magyarországon.

A művelési rendszerek közül egyiket sem kell a másik rovására sem feldicsérni, sem legyalázni vagy semmisnek, s rosznak mondani. Azok közé tartozom, a kik a jobbnak elsőséget adnak a jó felett, de szerzenek előbb maguknak életrevalóságuk által közönséget, s legitimálják a fennálló gyakorlat felett jogosultságokat.

Áttérek a karikás művelésre, melyet per excellentiam specificus erdélyi művelésnek neveznek, s Erdélyen kívül a magyar földön csak is az aradi hegy-alján van divatban.

A karikás művelés felett nem kell pálczát törni. Szerintem ezen művelési modor a szőlőművelés, élet- és boncz-tani ismeretén, s szerves testi működésének helyes felfogásán alapszik. Öntudatosan, vagy történetesen vették fel őseink ezen művelési rendszert? nem vizsgálom, de minden szándéka nélkül az odiosus egybehasonlításnak, merem állítani, hogy okszerűség tekintetében kiállja a versenyt akármely más rendszerrel. Hiányai nem az alapfelfogásban, hanem alkalmazásában, s talán költségesebb voltában keresendők. Ezen rendszer mellett művelve szőlőiket, termelik Csombordon, Miriszlón, s termeli az értelmes szőlőművelő, a kinek van módja utána nézni saját dolgának, sok más helyeken új plantatioiban a rizling, traminer, som és más fajborokat, s szedi be azon ma-

gos árakat, milyenekre erdélyi ember régiebb időkben álmában sem mert gondolni.

Én tehát a rendszer alapelvét fentartandónak, s csak is az alkalmazásban ohajtók egységet, s a menyiben kivihető az egész erdélyi területre kiható gyökeres reformot. Mert úgy, a mint vezettetik karikás rendszerünk—kivéve a dicséretes kiveendőket—mondhatni egész erdélyi területünkön, minden bírálaton alól áll. Küküllőmegye egyik legértelmesebb szőlőművelője nem kételkedett a saját megyéje területén divó művelést, igen találoan vad művelésnek keresztelni el. Mit mondjunk akkor Doboka, B.-Szolnok, Besztercevidék, Kolozs felső kerülete műveléséről, melyek egyről-egyig a secunda, hogy ne mondjam a tertiába esnek művelésökkel.

Az okszerűség igényeinek teljesen megfelelő reformja karikás rendszerünknek alapos vitatás alá jött gazdasági lapjainkban; gondolkozó és a szőlőművelés élete titkaiba beható borászok, hazánk több pontjain tettek, és tesznek szerencsés sikerrel kísérleteket tökéletes karikás műveléssel.

Ügytársaink buzgolkodását, czélszerűbb, talán olcsóbb és a termelendő bor minőségét is fokozható módszerek behozatalát méltányolván, még azon esetben is, ha jobbnak mutatkoznának az erdélyinél, azokra átmenni, nézetem szerint, még a jelenben nem volna tanácsos.

Ne feledjük, hogy a míg a nagyobb birtokos válogathat embereiben: a kisebb birtokosok nagytöbbsége a régiekhez csökönösön ragaszkodó munkásra szorul, a ki utolsó esetben az ismert rendszer javított fogásait megérti, de új tudományt megérteni merőben képtelen.

Bár mely kívánatosnak, sőt elodázhatlan szükségességnek ismertessék el borászatunk érdekében szőlőművelési rendszerünk egy olyan reductioja, mely az okszerűség követelményeinek megfelelően, egy színvonalra emeltessék bármely néven divó új rendszerrel: ezen módozatfelett, tanácskozás útján ez alkalommal megállapodásra, véleményem szerint, nem jutnánk. Előkészület, tanulmány, az országban divó művelés eltéréseinek, mester- vagy halfogásoknak tudása; a vidékek külön fogásaiból származó jó, vagy rosz eredmények felismerése, egybehasonlítása után tartom lehetségesnek a karikás művelés tökéletes mintaképének országosan elfogadható javaslatát. Mint érinteni bátor voltam: ezen feladatot megoldani zárt falak közt, sőt még bizottmányi úton is alig lehetséges; be kell járni rendre a bor-vidékeket; élő szemmel látni, bi-

rát alá venni a különböző fogásokat, hogy azokból a legcélszerűbb, s tökéletes karikás mivelés mintaképét megalkothassuk. Önként következik, hogy a megoldás legbiztosabb útjának az mutatkozik, ha a kérdés nyilvános pályázatra bocsáttatik, mit is ezennel bátor vagyok tisztelettel javaslatba hozni. A tárgy fontosságával arányos díj, véleményem szerint vagy az állam, de még inkább a legközelebről érdekelt szőlőtermelő birtokosok adományából volna fedezhető: bizonyosságára annak, hogy már kiskorúságunkból kilépve, nem várjuk meg a sült galamb szánkba repül, hanem magunk erején és emberségéből is valamit tenni tudunk és akarunk.

A reám bizott feladatot szerény nézetem szerint bevezetettnek tekintvén, azt ezennel a tisztelt gyűlés bölcs megfontolása alá bocsátom.

Nagy Ferencz.

Levelek a pinczéből.

VI.

A szőlőszemekből zuzás, taposás, sajtolás útján nyert must közvetlen kezelése és az erjesztés lesz sokoldalú elfoglaltatásom miatt rövidre vont jelen levelem tárgya.

A mustot rendszeren a kinyomás után rögtön pinczébe szokták szállítani, s azt főleg akkor kell mulhatatlanul megtenni, ha hidegebb idő jár. A nagyon kihűlt must igen nehezen és lassan erjed; ha azonban hordó, hely, vagy munkaerő hiánya miatt ilyen mustot vagyunk kénytelenek pinczénkbe helyezni: két móddal segíthetünk rajta.

Egy-két beállított vasfűtőben addig tüzelünk, míg a pincze levegője annyira melegszik, mint egy rendes lakszobáé szokott lenni; ilyenkor, ha a mustos üregben régebbi boraink is lennének, ezeknek a melegítés nem válik előnyére. Sőt velem az is megtörtént, hogy nagyon kihűlt mustot a pincze fűtése által nem tudtam erjedésbe hozni.

Gyakorlatibb azon másik mód, hogy minden 50 vedres hordóból 2 $\frac{1}{2}$ —3 vedernyit kiveszünk, s üstben felforrádjuk; a forró mustot aztán visszatöltvén saját hordójába; az erjedés csakhamar rendes folyamába indul.

Nyílt avagy zárt erjesztés-e jobb? sokoldalú vita tárgyát képezi; utóbbi mellett szállanak Liebig, Babó sat., s a legjobb bortermelő vidékek gyakorlata; pl. Johannisberg és vidéke is a mustot elzártan erjeszti. Amaz gyorsabb, ez lassabb lefolyásu.

Vegyteni kísérletek bizonyítják, hogy a léggel való érintkezéstől, a kinyomás után rögtön és teljesen elzárt must nem jön erjedésbe, s hosszú ideig édes marad; azonban egypár hozzábocsátott légbuborék elégséges arra, hogy az erjedés műfolyamát megindítsa, mely aztán megszakadás nélkül tovább foly, s a kellő meleget önmagából fejt ki.

Az erjedéskor képződő seprő a must felületén uszik, s némileg védő burok gyanánt szolgál, de azért nyílt erjedés alkalmával, szesz tartalmában, s főleg illatában szenvedhet a bor, nem lényegtelen veszteséget.

A Rajnavidék nagyobb boros pinczéi felett szokott lenni közvetlenül a préház, s a kinyomott mustot a csapalja kádból alkalmas facsatornán, vagy hol több költség van rá: bőr és gumicsöveken, egyenesen a pinczébe fekvő hordókba vezetik. A csapalja kádon csap van, melynek kinyitása vagy bezárása által a must-folyást tetszés szerint meglehet indítani, vagy állítani.

A must kettős erjedést szenved; egyik: az első, zajos; másik: a kései, csendes, mely az új boroknál főleg szőlővirágzáskor legélénkebb. A zajos erjedés tolyama alatt a pinczébe a légvonatot, hideget kerülnünk kell, s 12—14° R. foknyi állandó mérsékletet tartunk; azonban időnként a meggyülemlett szénavanyt ajtók, ablakok kinyitása és szellőztetés által kiüzzük, különben a mustos pinczébe életveszély nélkül be nem léphetünk. Köztudat szerint ott hol a gyertya elalszik, az ember is megfulad; ilyen helyre hát, elővigyázatból, mindig előlított gyertyával lépünk.

Hordóinkat, mielőtt az új mustot beléjük töltenők, célszerű megkéneznünk. E végre egy ötvenes hordóra egy közönséges (6 hüvelyk hosszú, 1" széles) kénszeletet egészben, vagy $\frac{3}{4}$ részben számítunk; kisebb-nagyobb hordókra ezen arány szerint veszünk kevesebbet, vagy többet. Nagyon sok kénfüsttel az erjedés megindulását napokkal, sőt hetekkel késleltethetjük.

Az utóbbi eljárásnak gyakorlati alkalmazására egy példát idézünk. Valakinek nagyobb számú új hordója van készletben; szeretné más vidékről vásárolt musttal megtölteni és ó borok befogadására alkalmasá tenni őket. Elmege mustot szedni, hordóit otthon hagyván, s nehogy öszveszedett készlete időelőtti erjedésbe jöjjön, a szállító-hordókat, a mint műszóval mondani szokták: fuladásig kénezi; az az: annyi (egy 50-nesre 2—3) szeletkét éget el bennök, míg az újabban belemártott szelet lángja magá-

tól elalszik, mert nem talál több élenyt a hordóban, mely lángját táplálja. A fuladásig kénezett hordókba töltött must bátran hazaszállítható, s ott az új hordókba töltve, ezekben kezd erjedéséhez. Különbösen az első erjedésen már keresztül esett must bora, új hordókba töltve, igen sok csersavat fog tartalmazni.

Zajos erjedés idején a szénsav buborékok nagyszáma miatt a folyadék feldagad; ezért minden 50-s hordónak 4—5 vedernyi hijját hagyjuk, s ha nyíltan akarjuk erjeszteni: egy szelet papírral lefedjük és egy kis kővel lenyomtatjuk, vagy az Erdélyben általános elterjedt és ismert csöves mustdugókat használjuk, melyeknek azon előnyük van, hogy belefűzött spárgával le lehet pécsetelni őket.

A zárt erjesztésre Rajnamentén használt csöves mustdugók, az Erdélyben használtaktól csak annyiban különböznek, hogy egyik oldalukon posztóval bélelt ajtócska van a mi dugóink szabad nyílása helyett, s az ajtócskát drótból készült kis rugó tartja lezárva. Mikor a szénsav feszítő ereje az erjesztő hordóban annyira növekedik, hogy a hordóra nézt veszélyessé válhatnak: kinyitja az ajtócskát, mely ezután magától bezárul. Megtörténhetik azonban, hogyha a hordót igen tele találtuk tölteni: hogy a seprő, szőlőmag s a dugóig emelkedik, s a csövet bedugja; ekkor a hordó szétpattanhat és mustunk kárba megy. Igen czélszerűek azonban az ily önzáró ajtókkal készült dugók az új borok másod erjedése alkalmával.

Legjobb és legbiztosabb, a zárt erjesztésre az ugynevezett bugyogtató készülék, mely néhai Vajda Dániel borászati könyvében részletesen le van írva. Áll ez három esztergált facsóból, melynek hosszabb csöve, a hordóba ér bele, a rövidebb pedig szájával egy a hordóra helyezett, s félig vízzel telt csuporba merül. Valamivel drágábbak, de minden kívánalmat kielégítők a cserépből készült bugyogtatók.

Képzelnék olvasóink egy 6—8" átmérőjű, 4" mély tálát, melynek közepén 1" átmérőjű cső van keresztül ütve. A csőnek a tál fenekéről nyél formán s kissé hegyzetten kinyúló végét légmentesen a hordó szájára illesztik; a tálba egy lyukatlan virágcserep forma csuprot borítanak szájával lefelé, s vizet töltenek köréje. Az elillanó szénsav csak a csőn keresztül, a ráborított csupor szája alatt hatolhat ki, s a kullégtől a tálba töltött víz által el van zárva. *)

A zajos erjedés, a must édessége szerint 6—12

*) Ily cserép bugyogtatókat Kolozsvárt Spaller Károly fazakas mester darabonként 75 o. é. krért készít. Az árt tulzottnak tartják s 1—2 mintáról akármelyik falusi fazakas 30—40 krért után csinálhatja.

napig, sőt tovább is szokott tartani. Ekkor a folyadék megszáll, s a csendes erjedés még 3—4 hétig tart. Ha bugyogtatókat használunk, a tálakból elpárolgó, vizet időnként helyre kell pótolni; 5—6 hét múlva pedig az egész bugyogtató készülék eltávolítható, s helyébe rendes dugót tehetünk, csak nem szabad erősen lefojtani.

Mehrer András.

Georgikai felolvasások.

XIV.

Az alagsövezésről.

A víz jelenléte mindenütt szükséges, a hol az emberi tevékenység és ipar valamit létre akar hozni; a gazdaság sikere s vitelére is a víz az elsőrendű alapfeltételek egyike. Hiánya a gazdaságra végtelen nehézséggel jár, kellő mérvben jelentéte pedig hatalmasan elősegíti. A természet is alig vonta meg valamely vidéktől ez áldását s föltaláljuk a vizet kisebb-nagyobb mérvben mindenütt, jóllehet igen különböző minőségben, úgy hogy használhatóságának gyakran a minőség is szoros korlátokat szab. Sok helyen ismét oly mérvben van jelen, hogy az emberi tevékenységet és munkásságot gátolja; s mint az ipar és szorgalom ellensége lép föl. Ezen esetekben nem marad más hátra, mint a hatalmat tőle elragadni, a szükséges részt belőle megtartani s a többit utnak eresztani.

Ha valakit, úgy bizonyára a gazdát érdeklik legjobban a légkör s a talaj nedvességi viszonyai, s ezeknek szélsőségei okoznak neki legtöbb gondot. A tavaszi és nyári aszály, a kora őszi s szintén tavaszi nagy nedvesség, a fölázott s nehezen szikkadó talaj: rá nézve oly csapások, melyeknek súlyát sokáig el nem viselheti. Ha már a szárazság ellen nincsen is hova fordulnunk, annál inkább meg kell tennünk mindent, a mi a nedvesség káraitól megőriz.

A nedvesség három módon lehet káros. 1.) Mint légköri nedvesség, túlbő esők képében, 2.) mint a földszinen meggyülő víz, s 3.) mint az altalajban tulságos mértékben meggyülemelő nedvesség.

Az 1) ellen semmiképpen, a 2) ellen könnyű szerrel segíthetünk magunkon; fő figyelmünket ezuttal azon utak és módokra fordítjuk, melyek a talajban meggyült nedvesség elvezetésére szolgálhatnak.

Mindazon munkáinkat, melyekkel a talaj fölösleges vizének elvezetésére törekszünk, általában vízmentesítésnek nevezzük. A vízmentesítést nyitott árkokkal lecsapolásnak, földött árkokkal alagsövezésnek nevezhetjük, különösen akkor, ha a nevezett célra valódi csöveket alkalmazunk.

A nyitott árkokkal való vízmentesítés alig szorul bővebb magyarázatra. — A helynek egyszerű áttekintése már kimutatja mindazon teendőket, mely az árkok húzásánál követendő. — Oly területeken, melyek nincsenek gyakori használat alatt, a lecsapolás is helyén lehet, azonban csak az alagsövezés mellett lehet a földhasználatát szakadatlan folyamatban tartani.

Az alagsövezés kivitelénél eszközlendő munkák technikai oldalát illetőleg a következőkre kell ügyelnünk. Az alagsövezendő terület lejtéséről kell mindenképp előt meggyőződnünk; a terület lejtése szerint idomulnak minden későbbi teendőink. Szembetűnő lejtésnél a kivitel könnyű, csekély lejtésnél azonban már szigorú pontosság szükséges a munkálatoknál. — Oly helyeken, hol 1 — 2 ölre nincsen több $\frac{1}{2}$ — 1 " esésnél, jó eredmény alig remélhető.

A csövek befogadására szolgáló árkok különböző méreteket igényelnek. Szükség van mindenképp előt egy főcsatornára, mely lehet valamely patak vagy ér is. — Ha ez nincsen, úgy a főcsatorna külön készítenendő s a hely legmélyebb pontjain vezetendő. E főcsatorna magába veszi a mellékcsatornák vizét s azt tovább vezeti. A mellékcsatornák ismét elágaznak gyűjtőcsatornákra és szívócsatornákra. A szívócsatornák a terület legtávolabb pontjairól vezetik a vizet a gyűjtőcsatornába. — Egy gyűjtőcsatorna a beleszájadzó szívócsatornákkal egy alagsőrendszer képez. — Nagyobb területeken tehát annyi az alagsőrendszer, a hány gyűjtőcsatorna van. — A csövek méretei a cél szerint különböznek. — A szivárgó vizet felvevő szívócsövek 1 — $\frac{1}{2}$ " átmérővel, a gyűjtőcsövek 3 " átmérővel bírnak. Ezen méretek, amint a tapasztalat kimutatta, minden körülmények közt elégségesek. — A csövek a téglagyárakban 1 — 1 $\frac{1}{2}$ ' hosszú darabokban készülnek. Összeillesztésüknel burkot kapnak, a hol pedig egymásba szájadzanak, könyök-csövekkel láttatnak el.

A csövek fekvésének mélységét az elvezetendő vízmennyiség szabja meg. — Mentől nagyobb szárazságot akarunk elérni, annál mélyebbre rakandók le azok. — Szabályszerűleg azonban a réteken 3', szántóföldeken pedig 4' -nél föllebb nem állhatnak. Az 5 — 6' ra fekvő csövek több munkával járnak, később lépnek működésbe, de hatásuk gyökeresebb. — A csövek távolságát szintén a talaj nedvességi állapota szabja meg. A szivós, igen vízenyős talajon a szívócsövek legközelebbi távolsága 4—5 öl. — E közelség a munkaköltségeket szaporítja ugyan, de a vízmentesség s a talaj szellőztetésének jó hatása annál gyorsabb. — A csövek és a csövégek burkai beiszapolódás ellen azáltal védetnek meg, hogy közvetlen környezetük agyaggal tömtek ki; az agyagon a víz t. i. átszivárog, de a homokos, iszapos részek nem mehetnek keresztül. — A gyűjtőcsövek végei rostállyal látandók el, hogy apróbb állatok, pl. békák be ne mászhassanak. A gyűjtőcsövek kiszájadzó végei a fagy ellen is védendők, mit vagy betakarás, vagy az által lehet elérni, hogy a kiszájadzó részt vascsővel pótolják.

Az árkok betakarása után a csövek kezdő és végpontjai karók által megjelölendők, hogy később azokat könnyen fel lehessen találni.

Hogy az alagsövezési munkálatok legpontosabb lejtés és helyszínelés s tervkészítéssel kezdendők, szigorú tervszerűséggel vezetendők s végzendők, magától érthető; a mérnöki kéz s begyakorlott munkások nem nélkülözhetők.

Ezen, a kivitelben oly nagy pontosságot igénylő, de lényegében oly egyszerű eljárás, röviden a következő előnyöket nyújtja: 1) mihelyt megszabadul a talaj a fölsle-

ges nedvességtől, könnyebben szárad, minden időben megközelíthető, korábbi s jó munkát enged. — 2) Az alagsövezés után a szántóföld könnyebben s ezért olcsóbban is művelhető, mely körülmény a befektetett tőke kamataival versenyez: E mellett hamarabb s könnyebben kiüríthatók a gyomok, melyeknek gyökerei a nedves, szivós talajon minden irtásnak konokul ellenállanak 3) Az alagsövezett talaj hamarabb fölmelegszik, a meleget jobban megtartja s így korábbi fejlődést s érését segíti elő a növényzetnek. — 4) A talaj jobban porhanyító lesz, kedvező porhanyóságot huzamosabban is megtartja s ennek folytán a lég behatolását s körutját nem hátráltatja. — A csövek maguk is hatalmasan elősegítik a talaj szellőztetését. — A trágyaanyagok növénytápszerekké való átalakulása tökéletesebben megy végbe s a talaj a légből szintén több tápanyagot vehet föl s tehet a növények számára élvezhetővé. — 5) A vízmentesített területek a szárazabb években éppen porhanyóbb voltuknál fogva a nedvességet jobban megtartják s képesek lesznek azt a mélyebb rétegekben is megőrizni, míg a szivós, vályogszerű talajok kiszáradnak, repedéseket kapnak, melyek mind a gyökereket megromtják, mind pedig a nedvesség eltávozásának utat nyitnak. Attól mit sem tarthatni, hogy az alagsövek a növényeknek szükséges nedvességet és az ebben feloldott trágyaanyagot is elviszik. — Az alagsövek csakis a szabad vizet vezetik el; a hajcsövesség által lekötött nedvességre nincs befolyásuk. A növények táplálkozását pedig a föld likacsosság által nyerhető víz kielégíti. — Feloldott anyagot ugyan víz magával az alagsöve víze, de oly kis mennyiségben, hogy ezáltal érezhető veszteséget alig szenved a növényzet.

Ezen ellenvetésekre legszebb cáfolatot nyújtanak az alagsövezett területek termései. — Számos kimutatást lehetne idéznünk az alagsövezett földek termés-emelkedéséről. — Az első évek termései néhol oly rendkívüliek voltak, hogy a régieket sokszorososan túlhaladták. — Azonban ha ezeket nem lehet is rendes mértékül elfogadnunk, a későbbi évek is folyton kimutatják, hogy az alagsövezés mint a tenyészet akadályainak elhárítása, a terméseket fölemelte, s a mi még fontosabb, állandósította. — Álljon itt egy eset:

Gyengébb talajon termett:			
1 acra = $\frac{7}{10}$ holdon	Alagsövezés előtti átlag	Alagsövezés utáni	
		1-ső fordában	2-ik fordában
m e r ő			
árpa	13 $\frac{1}{2}$	12	17
zab	20 $\frac{1}{2}$	27	27 $\frac{1}{3}$
J o b b t a l a j o n t e r m e t t:			
árpa	16	21 $\frac{3}{4}$	20 $\frac{3}{4}$
zab	21 $\frac{3}{4}$	30	28 $\frac{3}{4}$

Legfontosabb azon ellenvetés, hogy az alagsövezés igen nagy befektetést igényel. Kétség kívül minden egyes esetben az egyéni szándék, a földérték s egyéb körülmények lehetnek irányadók; hol, ki és mikor tegyen ily be-

fektetést. — Annyi azonban bebizonyult, hogy az alagsövezésre tett befektetések, a legháladosabbak, mert a talajérték s a termés emelkedése a tőkét igen jól — mintegy 10 % — kamatozzák.

Helyén levőnek találok az alagsövezés legegyszerűbb módját is megérteni. — Az égetett csövek használata előtt a vízlevezető árkokat oly anyagokkal töltötték meg, melyek között a víz csendesen elszivároghatott. Ily anyagok a rőzseköteg (fasina), fa s deszka darabok és kövek. — A kövek közül legjobb sikerrel alkalmazható a kavics, mellyel az árkok megtöltetvén, közötté a víz elszivároghat. — Kisebb területek vízmentesítésénél az ily kavicsból készült alagsövesatornákat nagyon jó sikerrel alkalmazhatjuk. — A gazdasági tanintézet udvarán is egy ilymódu alagsövezést kellett létesíteni a forrásos helyek kiszáritására. — Az árkok kavicssal töltettek ki 1' mélységig. A helyiség kiszáradása csaknem szemlátomást haladt előre. Egyes jelenség gyanánt fölemlíthetni, hogy a kút vízszine, mely azelőtt oly magosan állott, hogy folyton kiáradott, 1 1/2 — 2 lábbal szállott alább s a gyűjtő csatornából kiömlő vízmennyiség naponként 18—20 akóra tehető.

Nem lesz tán érdektelen olvasóink előtt, ha az alagsövezés történelmét rövid vonásokban átfutjuk.

Az alagsövezést Europa államaiban a törvényhozás s a kormány által nyújtott segély hozta be és szilárdította meg.

Az alagsövezés bölcsőjéül Anglia tekintendő. Onnét eredt s itt nyert legkorábban alkalmazást. De itt is az alagsövezés általános alkalmazásba vétele a törvényhozással kezdődik, mely azonnal hozzá látott az ügghöz, mihelyest a kormány meggyőződött arról, hogy a talajra fordított ezen javítás a nemzeti vagyon állandó gyarapodását vonja maga után s így a nemzetgazdasági politika is igényli, hogy ezen munkák rendszerezessenek s jó uton vezéreltessenek. Gyakran hallhatni, hogy Angolhonban a kormány nem viszi a belügyet, mindent az önkormányzat s a társulatok végeznek, vagy az angolok maguk intézik el anyagi érdekeiket s. t. e félét. S ezen állítás valóban áll is mindazon ügyeknél, melyek már ismeretesek régóta s minden oldalról megvilágítva, benn vannak már rendes kerékvágásukban. Mihelyt azonban valami új s czélszerű merül föl, melynek gyakorlati értéke van Angliára, a kormány maga a kezdeményező, s nem kimél áldozatot s munkát, hogy az ily intézkedést életbeléptethesse. Így történt ez az alagsövezéssel is.

Már kezdetben a mocsárok telkesítése s az árvíz alatt fekvő földek megmentésénél abban kedvezett a kormány, hogy a szükséges téglákat adómentesekké tette. A téglaadó különböző volt minden kormány alatt. Victoria alatt 5 sh 10 D. = 2 frt 70 kr adó rendeltetik azon téglák ezre után, melynek drbja 150 -nál nem nagyobb, bármily alakkal birjon is az. De az alagtéglák és csövek ezen adótól is mentek, azonban a DRAIN jeggyel kell el látva lenniök s más munkákra felhasználni nem szabad, ellenkezőleg 50 frt ster. büntetés rovatik az illetőre. Kéőbb az adómentesség kiterjedt azon téglákra is, melyek

a hidak építéséhez használtattak fel, ha t. i. a vízmentesítés hidépítést is tett szükségessé.

Miután az angol gazd. egyesület gyűlésein s a nyilvános lapokban sokszor is ismételve említették azon rendkívüli eredményeket, miket az alagsövezés maga után vont, 1843-ban egy parlamenti bizottság küldetett ki az ügy megvizsgálására Parker mérnök elnöklete alatt. Ezen munkálatok alatt bocsájtá ki a parlament a Peel-gabnatörvényt s ezzel egyuttal a nagy államférfi az alagsö-törvényt is átvitte, mely egész Európának ösztönt adott a földérték átható s folytonos emelésére, a termőképesség fokozása által. A drainage-törvény 1846-ban bocsájtattott ki, mely által a kormány hatalmat nyert a birtokosoknak előlegeket adhatni, a kik alagsövezni akarnak. Angliának 20-, Irlandnak 10 millió forint utalványoztatván.

Angliában e törvényt egy magántársulatra bizták, arra, mely már a községi birtokok rendezésére kiküldetett, Irlandban ellenben külön királyi hivatalnokokra.

A kölcsönért kérelmező ki tartozik mutatni a birtokleírását, melyet javítani akar, az alagsövezés módját s azon becsérték emelkedést, a melyre a birtok a javítás által jutni fog, továbbá vagyoni állását s jövedelmét, és hogy vajon a kért előleg az egész munkára, vagy csak egy részére szolgál? A kérvények az illető költségére megbíráltattak. A bizottság oly munkákra is adhatott előleget, melyek már 2/3 részben készen is állottak, de csak akkor, ha a munkákat a bizottság jónak találta. Az előlegeket a kérelmező 22 év alatt 6 1/2 % fizetésével egyuttal törlesztette is, ezt azonban tetszése szerint előbb is tehetette. — Tartozott egyuttal a kamatfizetés ideje alatt az alagsövezett munkákat jó karban föntartani s erről a bizottságot hiteles okmány útján értesíteni, különben büntetést vont magára. Bérlok is nyerhetnek előleget, ha a kamatok fizetését bérleti idejük alatt teljesítik. Az ily kölcsön fölötté áll minden-egyéb a birtokot terhelő tartozásnak. Minden e tárgyra tartozó irományok, okmányok bélyegmentesek. 1847- és 48-ban már e törvényhez toldalékok s felvilágosítások csatoltattak így pl, hogy az alagsövezési munka 5 év alatt bevégezendő, s egy birtokos nem nyerhet több, mint 10,000 frt sterlinget. Ha azonban a munkálatok 3 év alatt bevégeződnek, 10,000 frt ster.-nél nagyobb összegek is adhatók, különösen Skóthonban.

Irlandra nézve e törvény lényegesen modificáltott 47 (junius 8.) törvény által, mely az 1 millió frt str.-get még 500,000-rel toldja meg, s a kölcsönök a töltések, öntözések, telkesítésekre is fordíthatók. A biztosoknak utána kellett nézniök, hogy a kölcsönpénzek csakugyan a nevezett czélra fordítanak-e, a munkák nem hibásak avagy rosak, mert ezen esetben a további kölcsön beállítottott. A munkások ezüst pénzzel fizetendők. A bizottságnak jogában áll, az alagsövezés után a talajtermőképességnek emelkedését megbírálni, s esetleg magasabb haszonbért megállapítani. 1849-ben ismét új törvény alapján Irlandnak még 500,000 L. st. utalványoztatott és pedig 300,000 L. st. a telkesítésekre s 200,000 L. st. az alagsövezésre.

Még mielőtt egy év lefolyt volna, a kérelmezők számára 1850. jul. 15. egy új törvény jelent meg s 2 millió

L. st. az angol, 200,000 L. st. pedig az irlandi birtokok javítására s külön 800,000 L. st. irlandi alagsövezés s lecsapolásokra tesz folyóvá. Az egyeseknek adható kölcsön azonban 5000 L. st.-re szorítottatik, miáltal a már említett 10000 L. st. korlátozva lön.

1846-tól 1850-ig 7 250,000 st. = 72.500,000 frtot utalványozott az angol parlament, miből Angliára 4 millió L. st., Irlandra pedig 3.250,000 L. st. esik.

Ha tekintjük ezen összeget, mely majdnem két évi államháztartási költségeinket megüti, azonnal átláthatjuk, hogy az angol kormány mily alaposan fogta föl az államélet alapját, midőn minden áron mezőgazdaságának emelésére törekedett, ámbár ezen ág a korlátolt birtokterjedelem s az elzárt fekvés miatt inkább a második alap lehet, gyár, kézműipara s világkereskedelme hajtván be neki legtöbb hasznot, jövedelmet. Ismét láthatjuk ebből Anglia gazdasági előmenetelének főrugóját, hogy csak is oly pártoló kormány mellett juthatott virágzásra, mely a földjavítások mellett juthatott virágzásra, mely a földjavítások csak ezen egy ágának is oly nagyszerű összeget bocsájtott és bocsáthatott rendelkezésére.

1849-ben szintén jelent meg törvény, mely a szabalmazott társulatot felhatalmazza arra is, hogy magánosoktól pénzt vehessen föl s azt ugyanazon feltételek, biztosíték s kamat és törlesztés mellett használhassa az alagsövezéshez, mint az állampénzt. Ez intézkedés által látjuk ismét, hogy mihelyt a kormány kezdeményezése folytán az alagsövezés általánossá kezdett válni s meghonosult, az ügy mindinkább kezdett az önkormányzat körébe átmenni, s társulatok és egyesületek vévén át a megkezdett vállalatot, maguk választották a szükséges segítségméllyzetet s a kormánynak a felelősséget ajánlották föl. Irlandban ugyan az önkormányzat csak csekély kiterjedésben kapott lábra, s itt megmaradtak a királyi bizfosok. Irlandnak ismeretes ellenszélvén a kormánynak sok üdvös intézkedése hajótörést szenved, ha csak szigorral nem vitetik keresztül.

A területről, mely eddigelé Angliában alagsövezés alá vétetett, jóllehet igen pontosan nem szólhatni adatok hiányában, de mégis megközelítőleg 77 □ mértföldre vehetni föl az alagsövezett földterületet, vagyis 868.500 holdra. Télen át mintegy 22,000 munkás van elfoglalva az alagsövezési munkálatoknál. Irlandban 13—14 □ mifre (105, 140 holdra) megy az alagsövezett terület.

Az átlagos alagsövezési költség csövekkel és burokkal, (mert burok nélkül nincs megengedve alagsövezni annak, a ki segélypénzt vett föl) 1852. évben holdankint 49 frtba jött. Az ezt előző években azonban alacsonyabba üt ki, mert ekkor még a tömeges kivándorlás a munkabért nem rugtatta föl. Számítás szerint 1851-ben az alagsövezési munkálatokra 3.315,000 munkás nap fordított.

Az alagsövezés által használhatóvá vált talaj szerfölött magas termőképességet tüntetett föl mindenfelé, miáltal az ország productiv területe jelentékenyen megnagyobbodott s a birtokosokra koránt sem szállott veszteség az által, hogy a Peel-féle gabnatörvény a gabnabeviteli vámot megszüntette s ez által a belföldi magas gabnaárakat lejjebb szállította. A bővebb termések kipótolták az

alacsony árakból eredhető veszteséget. A jó eredmények mindig több és több kérelmezőt vontak a kormányhoz, engedélynyerés végett, hogy privat társulatoknak is legyen szabad az alagsövezést eszközölni, oly feltételek és kedvezmények mellett, minőkben az első társulat részesült. A kormány az engedélyt meg is adta s így keletkezett több társulat, melyek a munkálatokat aztán még nagyobb térre terjesztették ki. Nevezetesebb pontjaik e társulatoknak: Vagy saját, vagy adott terv szerint dolgoznak s a sikerért jót állanak; a kiadás a birtokra iratik 5% kamattal s tetszés szerinti idő alatt törleszthető; a mérnökök 2 guineát, 21 frt napidíjt nyernek, mit a birtokos fizet, de ha az alagsövezendő terület 20 acre-nál (15 hold) nagyobb, külön mérnöki díj nem jár. A munka végével 1 hó múlva a birtokos a költségeket fizetni köteles, különben 5% késedelmi kamatot fizet. Az árak, melyekben terv, felügyelet, eszközök díja befoglalvák következők:

1 acre = $\frac{7}{10}$ hold, 5 aceren alul ($3\frac{1}{2}$ hold) 50 frt, 5—25 acre-ig ($3\frac{1}{2}$ — $17\frac{1}{2}$ hold) 10 frt, 25—50 acre-ig ($17\frac{1}{2}$ —35 hold) 8 frt 45 kr, 50—100 acre-ig (35—70 hold) 7 frt 30 kr, 100—300 acre-ig (70—210 hold) 6 frt 15 kr, 300 aceren felül (210 hold) 5 frt. A 300 aceren (210 hold) felüli nagyon csekély alagsövezési költség feltünteteti azt, mily előnyös a concurrentia s a társulás a nagyobb munkák kivitelénél.

Belgium, Franciaország, Holland, az apró német herczegségek és, Poroszországban, miket már most az egyesült nagy Németország névvel illehetünk, továbbá Európa többi északi országaiban az alagsövezés gyors utat talált magának. Ausztriának, Cseh, Morva, Galiczia koronaországai-ban is föllehetők az alagsövezés terjedésének nyomai. Honukban már igen korán, (1854-ben) lelünk néhol alagsögyárakat, mégis a kivitt munkákról kevés tudomás áll rendelkezésünkre. S éppen azon helyeken, hol az alagsövezésre legtöbb szükség volna, a föld értéke oly csekély, hogy ily javítást meg nem bir. A 40—50 frtos föld, ugyanannyi vagy még nagyobb telkesítési költséget nem igényelhet most egyelőre, azonban hisszük, hogy az alagsövezésnek is eljövendő ideje hazánk sok helyén, nagyobb területen is; helyhez kötöten, kisebb terjedelemben gyakorlatában vagyunk.

Bővebben lásd: Kreuter, Hamm, Pabst, Feuser műveit.

Vörös Sándor.

A mezőcsáni kert.

Az erdélyi Mezőségnek, a tordai útvonalától $1\frac{1}{2}$ —2 órányira fekvő, ki tudja hányadik völgymélyedésében kedves meglepetés váraozzik az ide tévedt vándorra. Az a sok kopár hegyoldal és lejtő; az az egyhangu táj, melyet nem üdit, élénkít bokor és élőfa: az idegen utazó békétürését kemény próbára teszi. S imé! egy a többinél emelkedettebb tetőre érve, honnan messze terjedő kilátás nyílik a hullámzó terület háttérében emelkedő távol hegyláncokra mint egy kis oázis zöldellik elődbe Tisza László csáni kertje. Ott emelkedik az izlésteljes új lak, környezetében a 7—8 holdnyi kert díszlettévényeivel; fáradhatatlan szorga-

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 21-dik számához, 1871.

			o. é.	forint	kr.	
1	Abutilon	4	Igen erős		25	
2	Acacia	10	Részint erős részint 2 éves		40	Az aprók ritka félék
3	Aphelandra	2	Erős		50	
4	Begonia	3	„		25	
5	Canna gyökér	10	Igen erős		30	
6	Dracaena	2	Közepes		60	
7	Erythrina	4	Erős		50	
8	Evonymus	2	2 éves		20	
9	Fuchsia	12	Erős		20	
10	Georgina gyökér	Névtelen fajok.	„		15	
11	Marantha	3	„	1	—	
12	Pteris	2	„		25	
13	Salvia	2	„		20	
14	Solanum	5	„		20	
15	Thuja	2	Éves magonc		20	
16	Vigandia caracassana	1	Erős		30	
17	Yucca	3	2 éves		60	
18	Adiantum capillus Veneris	1	Erős		25	
19	Agapanthus umbellatus	1	Igen erős		60	
20	Agave americana	1	Erős		50	
21	Aspidistra lurida	1	„		80	
22	Datura arborea	1	Igen erős	1	—	3—4-ig.
23	Epiphyllum truncatum	1	1 éves		20	
24	Echinops multiplex	1	Erős		30	
25	Habrotamnus elegans	1	Igen erős	1	—	Öles bokor.
26	Hydrangea hortensis	1	Erős		20	
27	Peristopha speciosa	1	Közepes		30	
28	Tradescantia discolor	1	„		25	
29	Pelargonium zonale	1	Erős		20	
30	„ teljes virágu	2	„		30	
31	Achiranthos	2	„		15	Szönyeg kertészethez.
32	Cineraria maritima	1	„		20	} Szönyeg kertészethez
33	Gnaphalium lanatum	1	„		10	
34	Pyrethrum aureum	1	„		10	
35	Ailanthus glandulosa	1	„		30	
36	Aesculus hypocastaneum	1	„		50	
37	Amorpha fruticosa	1	„		20	
38	Caragana arborea	1	„		20	
39	Crataegus oxyacantha oltott	6	„		50	Kitünő szép fajok.
40	Fraxinus oltott	12	„		50	„
41	Juglans americana nigra	1	„		40	
42	Lonicera tartarica	1	„		10	
43	Maclura aurantiaca	1	„		50	
44	Prunus padus	1	„		20	
45	„ mahaleb	1	„		30	
46	Populus canadensis	1	„		30	
47	„ pyramidalis	1	„		30	
48	Ribes aurea	1	„		15	
49	Robinia pseudacacia, oltott	15	„		50	Válogatott szép fajok.
50	Rhus	2	„		10	
51	Spiraea salicifolia	1	„		15	
52	Salix babilonica	1	Közepes		50	
53	Spartium junceum	1	Erős		20	
54	Cytisus Laburnum	1	„		20	
55	Siringa vulgaris	1	„		20	

Ezen kívül eladó a gyümölcsfa iskolából több száz körte és alma csemete, a legkitünőbb fajokból. Többnyire téliek, s néhány kitünő faj cseresznye s meggy. Az árak körülbelül azok, mik az oroszvári növény művelő intézetben. A fajokat miután mind jelesek, s egy fajból sok példány nincs, tulajdonos ur maga jelöli ki.

A megrendeléseket, s azok értékét bérmentett levelekben a m. n. csáni postán elfogadja alólírt főkertész, s a megrendeléseket, míg az eladó példányokból jut, teljesíti. Elkésett s már nem teljesíthető megrendeléshez csatolt összegek posta fordultával vissza küldetnek.

Dreschner Ede.

lommal és tetemes anyagi áldozatokkal gyűjtött és fentartott válogatott faju gyümölcsösével; nagy kiterjedésű oltványosaival, erdei csemete ágyásaival sat., s mindez egy oly hegylankán, hová a vizet a völgyből legalább $\frac{1}{4}$ órányi távrolról kell hordani.

A tulajdonos gyümölcsoltványainak feleslegét már pár év óta a közönség rendelkezése alá bocsátotta. Ezúttal, első kísérlet gyanánt disznóvövényeinek egy részével is ugyanezt teszi. Az itt közbefoglalt névjegyzéket Drescher Ede főkertész aláírása alatt vettük:

Midőn azon óhajításunkat fejezzük ki, hegy jövőre a tudományos nevek mellett — a mennyiben lehet — az ismertebb növények magyar neveit is olvashassuk, a virágkertészetben kevésbé jártas olvasóink használatára, néhány tájékozó megjegyzést kívánunk tenni.

A ki oly növényeket kíván, hogy télen nyáron cserépben és szobában tarthassa őket: a fönnebbi sorozatból főleg az 1. 2. 9. 25 és 30 számukat ajánljuk; ezek arra is nagyon alkalmasok, hogy nyáron át szabad földbe kiültetve diszelegjenek. Kora ősszel aztán ismét cserépre szedve nem tulságosan fűtött s lehetőleg por és füstmentes helyen jól kitelelnék. A 16. a legszebb levélnövények egyike, de csak fiatal és korán készített dugványait lehet, szobában nagy gonddal kiteleltetni; tavasszal jó mélyen felásott televényföldbe ültetve gyönyörű leveleket fejleszt. — 44. 50 magasb, — 8 (kecskerágó), 37, 38, 42, 48, 54 középnagy diszbokrok. — 31 piroslevelű, 34 fejrlevelű, 35 sárgalevelű disznóvövényké. — A Thuja (15) nálunk elég figyelemre nem méltatva, kiválóan szép temető-kerítésnek, s védett helyre eleven gypűnek; az Ailanthus (35) fővenyes helyre való fa; a Juglans nigra (41) az amerikaiak híres Hickory fája nagyon becses butor burkolatra; feltünő szép feketés ereszű és foltos a gyökere. A sokféle Robinea (akác, 49) eléggé nem ajánlható, kivált egy Vas Pál nevével jegyzett ritkaságot kell kiemelnünk. Ha még talán a gyönyörű nagy leveleikért ajánlható s a szobában jól kitelelhető 4 és 5-t megemlítjük, alkalmasint kimerítettük a kevesebb fáradsággal ápolható és háladosabb fajokat.

Borkészítés francia módra.

A francia szüretelési módot, s borerjedési és kezelési eljárást az érdekelt szőlőművelő közönséggel közeleb-

ről megismertetni szándékozván a földművelési m. kir. miniszterium, intézkedett az iránt, hogy az Terrel E. aux Chenes ismert nevű francia borász által az ideai szüret alatt oct. 23-ka körül Vaálon Fehérmegyében Ürményi Pálnak e célra szivességből átengedett szállójében gyakorlati utmutatások tartása útján bemutattassék.

Terrel e célból a következő műveleteket szándékozott bemutatni:

1) előkészület a szüretre, a pincze, edények, sajtók, s hasonlókra fordítandó gond;

2) szüretelés, a fűrtök válogatása, zuzása és edényekbe rakása;

3) az erjedésre fordítandó gond és felügyelet;

4) az erjesztő edényekből kirakás, sajtolás, hordókba töltés;

5) lehuzás, derítés, melegítés, palaczkba töltés.

Vaál Martonvásár déli vasuti állomástól kocsival egy óra távolságra fekszik; rendelkezés volt téve, hogy az érdekelt borkedvelők, a helyszínére eljuthassanak.

A próbaszüret és előadások folyamat Schvarzer Viktor a debreczeni gazd. tanintézet egyik tanára a „Pesti Napló” közgazdasági részében eként írja le:

Ha van a gazdaszatnak ága, melyre a természettudományok fejlődése lényegesen befolyt, az bizonyára a borászat; ennek azonban az az egyik következménye, hogy boraink a világpiacra csak akkor fognak más országok boraival állandóan versenyezhetni, ha a külföldivel egyenlő vagy ennél jobb terménnyel vagyunk képesek fellépni. Ismernünk kell azért a fajtákat, melyek hazánk különböző vidékeinek leginkább megfelelnek, és ismernünk kell azon eljárást, melyet más nemzetek boraik készítésénél követnek és ez által terményöknek a világ piacra állandó helyet biztosítottak.

Az utóbbi cél el lehet érni az által, hogy szakemberekkel a helybeli climaticus viszonyokat és ezek befolyását a különböző szőlőfajtákra; továbbá a boraink készítésénél követendő legczélyszerűbb és legbiztosabb eljárásokat folytonos tanulmányozás tárgyává tételjük. A külföldön ez már évek óta történik az u. n. borászati vegy-kísérleti állomásokon; ily állomás létezik Wiesbadenben, Carlsruhe, Klosterneuburgban, ily kísérleti állomások keletkeztek újabb időben Oroszországban is. A borkészítés tanulmányozását a mint az a külföldön történik, el lehet továbbá érni oly ifjak kiküldetése által is, kik a külföldön tapasztalatukat gyűjtve hazánkban, mint a vinczellér képezdek tanárai, mint vándor tanítók stb. ezen tudományt terjeszteni hivatva lennének. El lehet ezt továbbá érni jeles külföldi borászok meghívása által is, kik mint tapasztalt practikus emberek a magyar bor-gazdaközönségnek, a külföldi borkészítési műveleteket és az ezekre szükségelt eszközöket sajátkezüleg bemutatják.

Az utóbbi cél követte kormányunk, midőn Terrel aux Chenes ismert nevű francia borászt, a francia borkészítési műveletek megmutatására meghívta és Ürményi Pál cs. kir. kamarás ur vaáli fehérmegyei birtokát ezen célra kiszemelte.

Gyakorlati utmutatásait Terrel oct. hó 23-án Vaálon csakugyan meg is kezdette, mutatóvanyait elméleti előadásokkal kötötte össze, és a számosan megjelent bor-gazdalközönség, a gazdasági egyesületek, tanintézetek s borkereskedők képviselői stb. fényesen megmutatták azon élénk figyelmet, mely hazánkban a borkészítés minden mozzanatára fordítatik. A kormány K e n e s s e y K á l m á n osztálytanácsos s gr. B a t t h y á n y tisz. minist. fogalmazó és a statisztikai hivatal egyik hivatalnoká által volt képviselve. Octóber hó 26-án S z l á v i J ó z s e f minister ur is megérkezett és nagy érdeklőséggel hallgatta végig Terrel magyarázatait — kit gróf B a t t h y á n y F e r e n c z ur oly ügyesen tolmácsolt — és szemlélte meg az összes helyiségeket s borkészítési műveleteket.

Mutatóvanyait Terrel a veres bor készítésére, must kiigazítására, az erjedés elősegítésére és ellenőrzésére, és azon eljárásra terjesztette ki, mely a bornak érlelésénél és palackokra való fejtésénél követendő.

Magyarázataiból a következők birnak kiváló érdeklőséggel.

A szőlő termelését illetőleg igen hátrányosnak tekintik a hazánkban követett eljárást, hogy t. i. nálunk egy szőlőben és vidékben a legkülönbözőbb szőlőfajok termelnek, melyek érési ideje nem egyenlő, úgy hogy szüretkor az egyik fajta megéri, a másik túlérik, a harmadik pedig éretlen marad; nézete szerint nem csak az éretlen szőlő szállítja alá a jó minőséget, hanem a túlérett is, mely nehezebben forr ki és ez által a bor jó voltát veszélyezteti. Nem szabadna tehát több fajta szőlőt termesztünk, mert ennek külön-külön való feldolgozása költséges, és egyszerre feldolgozva a bor értéke csökken. Az új rendszerhez azonban csak nagy veszteséggel lehetne egyszerre átmenni, miért is — mig ez utóbbi időpont bekövetkezik — az éretlen szőlőnek az érettől való gondos kiválasztását és külön feldolgozását ajánlja.

Figyelmeztettünk egyuttal ezen körülményre is, hogy Franciaországban a legkülönbözőbb évi borok is mindig egyenlő erősek, továbbá többi tulajdonságaikra nézve is mindig egyenlők, Terrel szerint t. i. Franciaországban borkészítésére mindig csakis 20 % cukortartalmu mustot használnak fel, és ha az eredeti mustban pl. csak 18 %-a cukor, ennek minden akójába 2 — 2 font cukrot, és ha ellenkezőleg a mustban 20 %-nál több, tehát p. o. 24 % cukor találtatik, ennek minden akójához 20 font, (vagyis körülbelül 16 itcze) vizet öntenek. A must cukortartalmának meghatározására ezélszerűnek tartja a nálunk használt Bábó-féle mustmérőt (megszerezhető Fromm Antal urnál

Pesten, ára 1 frt), mely a cukortartalmat a mustban közvetlen megmutatja. A vízhozáöntés által esetleg hiányzó savmennyiséget tiszta borsav hozzáadása által pótolja azon esetben, ha ezen így kiigazított must a kellőnél kevesebb savat tartalmazna, ha t. i. ebben vízhozáöntés által 5—6 pro millenél kevesebb találtatnék. A savtartalom meghatározása legczélszerűbbnek azon savmérők találtattak, melyeket Mollenkopf braunschweigi gyára szolgáltat.

A bort zavarosító részeket Terrel könnyűkre vagy nehezebbekre osztja fel; az utóbbiak könnyen a hordó vagy üveg fenekére szállnak, ezek eltávolítása azért nem is jár nehézséggel. A könnyűk azonban nem ülepednek le és a bort zavarosan tartják. A magyar borok egyik főhibája, hogy éretlenek; hogy t. i. a pinczéből kikerülve megtörnek és ily könnyű, a bort zavarosító alkotrészekben dúsak.

Ezek és más bajok eltávolítására a Pasteur-féle bormelegítést és saját gépeit ajánlja, melyekben a bor nagy mennyiségben gyorsan felmelegíthető és jó tulajdonságaiból nem csak hogy nem veszít, de sőt ellenkezőleg gyorsan megéri, úgy hogy melegebb helyre téve nem törik meg, illata és zamata kifejlődik, és a mi legfontosabb, a borbetegségekből p. o. savanyodás — nyulóság — keserüléstől stb. meg van mentve.

A bor érlelésére még mielőtt azt a melegítési műtétnek alávetnők, Terrel oly helyiségeket ajánl, melyek hőmérséklete nem állandó, melyekben a bor tehát felváltva egy kissé felmelegszik és ismét lehül. Jó pinczék nézete szerint nem alkalmasak a bor érlelésére.

Ezen gyülekezet több igen érdekes eszmecserére és vitatkozásokra is adott alkalmat, melyek a nézeteket tisztázva, a hazai borászat emelésére minden esetre lényegesen be fognak folyni.

Többi közt azon kérdés tétetett, hogy Pasteur-féle melegítés által nem veszítenek-e finom bouquetjok és zamatjukból a magyar borok? A gyülekezet ezen kérdés eldöntésére magát illetékesnek nem tartván, kívánatosnak tartotta, hogy a gazdasági egyesületek közreműködése folytán a kormány egy, a bor izelésében szakavatott és az országban tekiutélyes enquete-bizottságot hívna össze, mely ezen, a magyar borászatra nézve oly fontos kérdést véglegesen eldöntené.

A gyülekezet azon óhajjal oszlott szét, hogy bár minden évben legalább egyszer nyilnék alkalom a borászatra vonatkozó legégetőbb kérdések megvitatására és a hazai borkészítés emelésére.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

XIX.

Választmányi ülés september 25-én 1871.

1) A september 4-iki jegyzőkönyv felolvastatván, — tudomásul szolgál.

2) Ministerium i. 9143 sz. a. a klosterneuburgi borá-

szati kísérleti állomás tervrajzát küldi meg, — tudomásul szolgál.

3) Telekkönyvi igazgatóság i. 3754 sz. a. Erzsébetváros, Torda, s a t. elkészült telekjegyzőkönyvi hirdetményeket küldi meg, — tudomásul szolgál.

3) Küküllőmegyei gazd. egylet sept. 29. 30 és okt. 1-én tartandó kiállítására hív meg, — tudomásul szolgál.

5) Galicziai cs. k. gazd. egylet a titkárt kéri fel a

m.-vásárhelyi vándorgyűlésre képviselőjéül, — tudomásul szolgál.

6) Az ismeretterjesztő szakosztály szeptember 18-iki ülésének jegyzőkönyve felolvastatván, — tudomásul szolgál.

7) Ministerium i. 9752 sz. a. Dobrowszky: „Okszerü selyemtenyésztési útmutatását“ küldi meg, — szakosztályhoz tétetik át.

8) Szlavy József minster ur meleg szavakban emelven ki egyletünk üdvös működését, a m.-vásárhelyi tárlat költségeire 800 frtot adományoz, a jutalmakhoz pedig a miniszterium részéről öt arany, tiz ezüst és tizenöt bronz érmet csatol, végül személyes meg nem jelenhetését sajnálkozva adva tudtul, megfelelő képviseltetéséről gondoskodni fog, — a nagylelkü adományt választmány hálateljes örömmel fogadja, s a miniszter ur bőkezűségéért külön hálafeliratban fogja köszönetét nyilvánítani, az új díjak sajtó útján közzététetnek.

9) Ministerium i. 10244 sz. a. a küküllőmegyei gazd. egylet kiállítási tervrajzát küldi meg, — tudomásul szolgál.

10) A m.-vásárhelyi kiküldetésről rövid szóbeli jelentés tétetvén, — mint az „Erdélyi Gazda“ által is közölt tudomásul szolgál.

11) Titkár folyamodik az igazgató választmányhoz, hogy a k.-monostori gazd. tanintézetnél megürült állattenyésztési szakok rendkívüli tanszékét addig is elfoglalhassa, míg az illetékes közgyűlés ez ügyben döntő határozatot hoz, — választmány az ideiglenes engedelmet megadja azon kikötéssel, hogy a felsorolt hetenkénti öt óra és az állattenyésztési tanszakok előadásából folyó kötelezettségeken kívül, a tanintézet igazgatósága a titkárra egyéb igényt ne tarthasson.

12) Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Villási Pál és Szentgyörgyi József tagtársak kérettek fel.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Egyveleg.

— A m.-vásárhelyi vándorgyűlés utóhangjain gyanánt említi fel a „M. P.“ —o— jegyü ujdondásza, hogy az állatbíró bizottság a szoros értelemben vett tenyész állatokat az első díjaktól kizárva, e czimen ökröknek osztotta volna azt sat. Nem is akarunk hivatkozni lapunk 19-ik számára, melyben az illető bíró bizottság eljárása, a tárlat e részének silánysága elő van adva, hanem a t. szerkesztőség szives készségéből a „M. P.“-ban is egész terjedelmében közzétett kiállítási programra utalunk, mely az I-ső osztály c) pontja alatt egy pár negyedfü jármos ökrre tüz ki első, második és harmadik díjját, melyek M.-Vásárhelyt ki is adattak. Ha tehát ujdondász ur saját lapjuk illető számára visszafordított volna, megkímélheté vala magát a minden áron való élczfaragástól. Egyébiránt sejtjük honnan fuj a szél.

* „Gazdasági zsebnaptár“ czim alatt köszöntött be hozzánk ez uttal tizenkettedszer egy rég várt kedves vendég, Kodolányi Antal, a k.-monostori m. kir. gazdasági tanintézet derék igazgatójának fentemlített 1872-re szóló naptára, kapható az Egenberger-féle könyvkereskedésben Pesten, ára csinosan vászonba

kötve 2 frt. A kiváló szakavatottsággal és gyakorlati tapintattal szerkesztett és összeállított naptár tartalma a következő: A legújabb tapasztalatok s kísérletek és ezek eredménye, az elmúlt év vivmányainak rövid taglalása, általános időjárás szabályok; trágya és trágyázás; növénytermelési adatok; takarmány és takarmányozás; állattenyésztési s állattartási adatok; a házi állatoknál leggyakrabban előforduló betegségek s ezek okszerü gyógykezelése, írta Mina János kitünő állatorvosunk; rétmivelés, jövedelem és értékszámítási adatok, gazdasági épületi tér adatok, erdészeti adatok, gazdasági iparüzleti termelések, vegyes adatok, vásárok. E gazdag sorozat, melynek mint értesülünk ez uttal minden rovata ujból dolgoztatott, eléggé mutatja a gyakorlati irányu művecske tartalmasságát. A naptárhoz vannak mellékelve az év 12 hónapjára szóló teendők és naplók külön-külön füzetekben, melyekből minden hónapban csak a megfelelő hónapra szóló huzatik be a könyvecskébe, hogy könnyebben férjen a zsebben.

* Utmutató kérdések a „Gazdasági napló“ vezetéséhez czim alatt szintén Kodolányi becsátott közre a k.-monostori gazd. tanintézet növendékei számára egy kis munkát, mely a gazdasági üzlet minden ágára terjedve ki, a fiatalok által vezetendő napló szerkesztését könnyíti, figyelmüket minden egyes mozzanatra irányozza s a napi jegyzeteket így reájuk nézve a tapasztalás gazdag forrásává teszi. Így a lótarítás és tenyésztés 75, a tehenészettel 92, a jármos ökrökkel 42, a hizó marhával 26, a juhászattal 65, az ürühizlalással 26, a sertésenyésztés és tartással 54 kérdés foglalokzik, míg a földmivelés és növénytermelés 166, a magtári munka 10, a trágyakezelés 18, a rétmivelés 59, a legelő gondozás 19, a kertészet 104, végre a szőlőmivelést 53 kérdésben tárgyalja. E munkát ugyan kizárólag növendékei használatára írta a szerző, de mi e kis kátét, mely gazdasági rendszerünkötl kérlelhetetlenül számot kér, a gyakorlati gazdákra nézve is oly érdekesnek, tanúságosnak és fontosnak tartjuk, hogy a szerzőhöz azon bizalomteljes kéréssel fordulunk, sziveskedjék a monopolumot megszüntetni és e legujabb művét a nagy olvasó közönség elé is juttatni. A mű terjedelme 75 lap, 12-d rétbén.

* Idei mustvizsgálások eredményéről legközelebb t. munkatársunk Nagy Ferencz tollából lapunk terjedelmes cikket fog közölni.

* Borkivitelünk az utolsó években jelentékenyen apadt; míg 1869-ben még 384,668 vámmázásra rugott, tavaly már csak 278,161 vámmázsat ért el, tehát 106,507 mázsával csökkent, minek okát részint a háboru által okozott forgalmi zavarokban, részint az utolsó évek gyöngébb termelésében kell keresnünk, minek folytán a régibb borok ára magasra emelkedett. A kivitelnek fele Trieszten át történt, a többi nagyrészt Németországon át. A Trieszten át kivitt bor majdnem kizárólag magyar termelésü s Egyiptomba és más keleti országokba vitetik, hol egyébiránt igen nagy terjedelmü üzlet nem fejlődhetik, miután a törökök kevés bort isznak, tiltva levén a borivás a Korán által, a keresztények közül pedig szintén csak kevesen bírják a bevitt drága borokat megfizetni. Olaszország maga is sok bort termelven csak akkor vesz külföldről, ha ott szőlőbetegség uralkodik. Legfőbb piacnl tehát Németország maradna, ugyszintén Oroszország, de ez irányban többféle akadály van borkivitelünknek. Oroszország roppant magas vámmakkal rövja meg a bort s ettől valószínűleg el sem tér egy hamar, mert a pálinkaadó jövedelmezőségének föntartása miatt érdekében áll távol tartani a külföldi szeszcs ita-

lokat, s így oda csak oly drága borok vihetők be, melyek nagykörű fogyasztásra nem számíthatnak. — Németország felé ez akadály nem létezik, de itt ismét boraink minőségében fekszik a baj, s ez nem engedi, hogy versenyezhesünk a francziákkal. A francziák gondosan tanulmányozzák a borkezelést; mindent eltávolítanak a borból, a mi kellemetlen ízűvé tehetné, s a vegytudomány minden segédeszközét fölhasználják javításra, mi alatt nem mindig „pancsolást“ kell érteni, mert ellenkezőleg, ott a bornak olyféle megrontása, mint nálunk szokás, hallatlan. Nálunk azt nevezik természetes bornak, mely egészen magától forr és fejlődik ki; Franciaországban ellenben azt, melyből akár természetes, akár mesterséges uton eltávolított minden oda nem való alkotórész. Ily borok találhatnak csak állandó és biztos kelendőségre.

* A Csik-Szentdomokos mellett fekvő baláni rézbányát nagyszebeni vaskereskedő Nendvich és pénzváltó Kábebo I. P. vették meg 220 ezer fton, az okt. 23-ikán tartott árverés alkalmával.

* A bécsi világiállítás 1873-ik évben lévén megtartandó, a földmívelési ministerium felszólítja az erd. gazd. egyletet: jelöljön ki alkalmas egyéneket, kik az általa szervezendő s Pesten székelő országos kiállítási bizottságban részt vehessenek. A választmány Erdély gazdasági érdekeinek képviselőjére b. Huszár Sándor és Tisza László egyleti alelnököket, b. Bánffy Albert, Zeyk József és Paget János urakat kérte föl. A vidéki biztosok megválasztása s felkérése a deczemberi választmányi ülésben fog megtörténni.

* A bécsi cs. k. kertészeti társaság által Bécsben, válogatott gazdasági és erdészeti magvaknak, folyó évi deczember hó 15-én tartandó kiállítására a m. nyugoti vasút által az áruk mint teher, az oda és visszazállításnál vámmázsa- és mértföldenkint a kezelési díjat is beleértve, 0, 01 oszt. ért. frt bankjegyekben számítandó mérsékelt szállítási díjban részesíttetnek. A kiállítandó árukról szóló szállító-levélhez a kiállítási választmány igazolványai melléklendők, melyekben a tárgy névszerint megjelölendő; — visszazállításoknál az eredeti szállító-levelekhez a választmány bizonyítványa csatolandó, hogy a tárgyak ki voltak ugyan állítva, és mint el nem adottak a kiállítónak visszaküldetnek. A kedvezmény érvényét az említett vasuti igazgatóság folyó évi november hó 20-tól folyó évi deczember 31-ig határozta meg, — megjegyeztetvén, hogy kiállítók, vagy a kiállítandó tárgyak kísérői viteldíj kedvezményben nem részesíttetnek. Kelt Pesten. 1871-ik évi november hó 6-án. A földmiv. ipar- és keresk. m. k. ministeriumtól.

* Az italmérési jog váltási tőkéjének megállapítása végett: a belügyministerium felszólította a törvényhatóságokat, hogy az italmérési jogból folyt jövedelmek kimutatását küldjék be,

* Az országos erdészeti egyesület ez évi közgyűlése, mely tavál Kolozsvárra volt tervezve és elmaradt, Pesten fog megtartatni. Az igazoló jegy, melynek előmutatásával ugy a vaspályákon, mint a Dunán is leszállított díjért utazhatni, minden egyleti tagnak jó előre meg fog küldetni.

* Pályázati figyelemzvetés. A pályamunkák beküldésének határideje közeleget, az érdeklettek ezennel ismételve figyelemzvetjük, hogy a kir. magyar Természettudományi Társulat a mult julius hónap elején a következő pályakérdést tette ki. „Készítsék egy „népszerű mező-gazdasági vegytan“ részletes tervezete és adassék elő egyszersmind az is, hogy szerző mily

forrásokat vél a munka megírásánál legcélszerűbben használhatni. Kiváncsítatik továbbá, hogy a megbízatásra pályázók a megírandó népszerű mező-gazdasági vegytan egy általuk megválasztandó fejezetét, rendszeresen kidolgozva, mellékeljék.“ — Az idegen kézzel irt, jelmonddal jegyzett pályamű, a szerző nevét rejtő, ugyanazon jelmonddal ellátott lepecsételt levél kíséretében legkésőbb 1871. november 30-áig a társulat titkári hivatalába (Pest, Aldunator 1. sz., I. em.) küldendő. Az igényeknek megfelelő pályamű szerzője megbizatik a népszerű mező-gazdasági mező-gazdasági vegytan megírásával, melynek tiszteletdíja 2000 frt. A különben jónak talált fejezetek pedig a „Természettudományi Közlöny“-ben fognak közöltetni és mint eredete cikkek díjaztatni. Pesten, 1871 november 10-én. A választmány rendeletéből közli: Lengyel Béla, első titkár.

* Uj földmives iskolák Magyarországon. Hódmező-Vásárhely városa mult hó 27-én töltötte be Takó Ferenczel a felállítandó földmives iskolának tanszékét; Kecskemét bizottságot nevezett ki, mely a földmives iskola létesítését jövő év ősziig végrehajtsa. És Erdély magyar földének városai?

* A Nép Kertésze czim alatt megjelenő s Lukácsy Sándor vándortanár által ügyesen szerkesztett kertészeti és gyümölcsészeti szaklapot, népszerű s gyakorlati iránya miatt melegen ajánljuk t. olvasó közönségünk figyelmébe. Megjelenik folyó évi szeptembertől kezdve minden hó 5-ik és 20-ik napján, előfizetési díj egész év 2 frt, félév 1 ft, folyó évi sept.—dec. folyam 70 kr. Czim: A Nép Kertésze szerkesztőségének Rákos-Palotán.

* A sertéstenyésztés vezérelvei gyakorló gazdák részére, czim alatt jelent meg Békessy Lászlótól, a debreczeni gazd. f. tanintézet segédtanárától, szakértően összeállított munka, melynek tüzetesebb ismertetését közelebb hozandjuk.

Időjárás.

October hó északnyugoti szél lengése mellett borult, esős s hűvös idővel kezdődött. A reggelek néhány napon át oly hűvösök valának, hogy a hőmérő alig 1 vagy 2 R. fokot jelzett, sőt 12-én reggel a higany a hőmérőben a fagypontra süllyedt, a délutáni léghőmérséklet is alig 10 foknyira emelkedett. 1-én reggel borongó, azután éjszaknyugoti széllel borult, estve kevés esővel. 2-án borult többszörös sűrű esővel. 3-án reggel és délben borongó, közben szép napfényvel, estvére kelve a szél délre fordulván a láthatár beborult. 4-én reggel és délben délkeleti széllel borult esős idővel, estve éjszakai széllel kiderült, mire a légkör meghűvén. 5-én reggel derült időben a hőmérő: 2 7 R. foknyi meleget mutatott, déltájt délnyugoti széllel borulni kezdett, mire nagy esőzés állott be. 6-án borult: 7. 4 közép léghőmérséklettel. 7-én reggel borongó, délben és estve keleti széllel felderült: 5. 4. foknyi napi közép léghőmérséklettel. 8-án reggel borongó: 1. 2 foknyi meleggel, délben szinte borongó, estve derült. 9-én borongó, 6. 6 R. fok napi középléghőmérséklettel, éjjel kevés esővel. 10-én reggel és délben borult, estve borongó. 11-én éjszaknyugoti széllel borult, a napi 4. 6 foknyi középléghőmérséklet éjjel még inkább alább szállván, az esőzés havazássá változott, mire a láthatár emelkedettebb hegységei hóval borítva látszottak. 12-én reggel köd képződött, a hőmérő pedig éjszakai szél lengése mellett a fagyponton állott, déltájt lassan eltűnő a köd, borongó idő lett közben napfényvel, de a légkör csak 6 fokra melegedett, estve borongó. 13-én éjszakai széllel borongó.

A légsulymérő állása 0 fokra szállítva. 1—7-ig emelkedett: 721·50—736·44 pár. mm. 7—10-ig csökkent: 781·78 p. mm. 12-én 733·40 p. m. állott.

Oktober 14-én reggel borongó, éjszak-nyugati szél lengése mellett, a hőmérő a fagypontra alatt: 1 R. foknyi hideget jelzett, délben és este borult. 15-én reggel borongó, aztán déli széllel kiderült.

Oktober hó második felében a légsulymérő magas állása mellett néhány borongó, s elég kellemes őszi nap állott be. 16-án reggel délkeleti széllel borult, azután derült. 17-én reggel borult, délben borongó, estve kiderült, a napi közép légmérséklet: 7·1 R. fokot tett. 18-án reggel borult, déltájt borongó, estvére kelve éjszakai széllel felderült, 19-én borongó, a hőmérő reggel alig félfoknyi meleget mutatott. 20-án reggel köd képződött, mely déltájt eltűnő szép derült idő lett, mely két napon át 21 és 22-én tartott, a hőmérő reggelenként mind két ízben a fagypontra alá néhány tízed foknyira csökkent. 24-én reggel borult, félfoknyi hideggel, délben borongó, estvére kelve rövid időre kiderült. 25-én és 26-án dél-keleti szél lengése mellett őszi esőzés állott be, a napi közép légmérséklet: 4 és fél R. foknyi meleget tett. 27-én dél-keleti széllel borult esős idő.

A légsulymérő állása 13-ig emelkedett: 739·66 pár. mm., mely állásban 28-ig csekély ingadozást tett, 19-én 4 mm-rel csökkent, azonban 20-tól ismét emelkedett 23-áig: 738·51 mm-ig, 24 és 25-én csökkent: 729·84 mm. 26-tól fogva újra emelkedik.

A túralgó szél a hó első felében az é.-ny-i, a másodikban a d.-k-i volt.

Piaczi árak.

* Kolozsvárt, 1871. nov. 13-iki hetivásár árjegyzéke, nagy vékával: Tisztabuza 2 frt 80 kr, elegybuza 1 frt 60 kr, rozs 1 frt 90 kr, zab 80 kr, törökbuza 2 ft, alakor 80 kr, pityóka 1 frt 10 kr, alma 2 frt, fuszulyka 2 frt 80 kr, murok 30 kr, petrezselyem 1 kosár 1 frt, zeller 100 drb 3 frt, marhahus font 20 kr, sertéshus font 24 kr, szalonna font 48, zsir kupa 1 frt, berbécs-hus font 12 kr, tojás 3 db 10 kr, csirke párja 90 kr, tűzifa hosszú öle 24 frt, tűzifa kurta öle 11 frt.

TARTALOM: Vásárhelyi vándorgyűlés, VI. (Nagy F. az új szőlőfajokról). — Levelek a pinczéből, VI. — Az alagesővezésről. — A mezőcsáni kert. — Borkészítés francia módra. — **Társalgó:** Választmányi ülés szept. 25. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak.

Felelős szerkesztő: **SZABÓ SÁMUEL.**

Hirdetés.

(2)

(2—2)

Mlgs. **ZÉYK JÓZSEF** ur

B. Boczárdi gazdatisztjénél Bihari Sámuel urnál
eladó $\frac{3}{4}$ vérü

LINCOLN KÖS.

4 drb. kitünő finom, drb. 30 frt. — 6 drb. középfinomságú
à 20 frt. — Továbbá hasonfajú idei Kősbárány, nagyon

finom 14 drb; most elvive 20 forint tavasszal elvive 25 forint darabja. — 9 drb. kevésbé finom, most elvive 15 $\frac{3}{4}$ forint, tavasszal elvive 20 forint darabja.

(3)

(2—3)

Komlógyökér eladás.

Alulírottak ezennel közhírré teszik, hogy martius végén vagy aprilis elején saját komlókertjükből Héjasfalván 25000 drb. csehországi komlógyökér, ezere 10 forintért kapható.

Csomagolást lehető olcsón számítják és a szives megrendeléseket gyorsan végrehajtják.

Stein testvérek és Cseh,
Héjasfalván Segesvár mellett.

(4)

(1—3)

Eladó mén.

Zeijk Józsefnél Gombáson, öt évig használt 12 éves Nyil nevű mén, apja Hartney Stein, Anyja Vielka, országos ménes könyvbe jegyzett telivér.

Értekezhetni a tulajdonossal, vagy gazdatisztjével Utolsó posta Nagy Enyed.

(5)

(1—3)

Eladó borszőllő fajok M. Gombáson.

- 1) Carbenet franc, 1000-re 25 frt 100-za 3 frt 50 kr.
- 2) Alex. Muskotály 24 czolos 1000-re 20 frt. 100-za 3 ft.
18 " " 15 " "
- 3) Croquant Muskotály 24 " " 20 " 100-za 3 ft.
18 " " 18 " "
- 4) Som és leányka 1000-re 6 ft.

Megrendelések és pénzek Dávid Antalhoz, Kolozsvárra intézendők.

Csemege szőlő, 12 drb. vessző 50 kr.

Korán érő, Margit, Morillon hátif, Picoletta, Chasselas rouge royal, Passa tutti, Lacrima Christi.

Közép érő.

Uva regina, korai piros kecskececs, Coloretta dolce, Smyrnai piros muskotály, violaszin Alexandriai.

" fekete " Chasselas mousqué-rouge,
" setét piros " Granát szagos.

Quadrat musqué, Muscat Lunelle, Muscat frontignan.

Későn érő.

Chasselas rouge d'Espagne, Grichische weisse, Mocca de Lonna.

fehér }
fekete } Izabella.
piros }
Andalusiai violaszin muskát.

Igen későn érő

Lican Indre, Spanyol malozsa muskotály, Cyprusi, piros Bergamoi.

Ritkaságok 1 vessző 25 kr.

Korai Chasselas violet de Negrepont.

Közép érő Surin rouge.

Későn érő Ulliad, Malvoisie blanc de la Drome, Muscat rouge de Madere.